

UOT 159.9

Püstəxanım Məmmədkərim qızı Balayeva
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin
Ümumi pedaqogika kafedrasının baş müəllimi
https://orsid.org/0009_0000_0868_1734
[https://doi.org/10.69682/arti.2024.91\(5\).221-225](https://doi.org/10.69682/arti.2024.91(5).221-225)

MƏKTƏBLİLƏRDƏ GENDERLƏ BAĞLI DƏYƏRLƏRİN FORMALAŞDIRILMASI İSTİQAMƏTLƏRİ

Пюстеханым Мамедкерим гызы Балаева
старший преподаватель кафедры Общей педагогики
Азербайджанского Государственного Педагогического Университета

НАПРАВЛЕНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ГЕНДЕРНЫХ ЦЕННОСТЕЙ У ШКОЛЬНИКОВ

Pustakhanim Mammadkarim Balayeva
head teacher of the department of General pedagogy of the
Azerbaijan State Pedagogical University

DIRECTIONS FOR THE FORMATION OF GENDER-RELATED VALUES IN SCHOOLCHILDREN

Xülasə. Elmi məqalədə ilkin olaraq gender anlayışının mahiyyətinə və yaranma tarixinə aydınlıq gətirilib. Daha sonra isə gender identikliyi, gender stereotipləri, gender rolu və digər dəyərlərinin məzmunu açılıb. Cəmiyyətdə gender bərabərliyinin yaradılmasında müsbət qüvvə ola bilən gender təhsilinin əhəmiyyəti vurğulanıb. Gələcək müəllimlərin universitetdə təhsil aldıkları müddətdə məktəblilərdə gender təhsilinə hazırlığın və bu hazırlığın tərkib hissəsi kimi müəllimlərin gender səriştəsinin inkişaf etdirilməsinin zəruriliyi göstərilib. Məktəblilərdə genderlə bağlı dəyərlərin formalaşdırılması istiqamətləri göstərilib.

Açar sözlər: *gender, məktəb, təhsil, şagirdlər, dəyər*

Аннотация: В научной статье разъяснена сущность понятия гендера и история его создания. Затем раскрывалось содержание гендерной идентичности, гендерных стереотипов, гендерной роли и других ценностей. Была подчеркнута важность гендерного образования, которое может стать позитивной силой в обеспечении гендерного равенства в обществе. Показана необходимость подготовки будущих учителей к гендерному образованию школьников во время обучения в вузе и развития гендерной компетентности учителей в рамках этой подготовки. Обозначены направления формирования гендерных ценностей у школьников.

Ключевые слова: *гендер, школа, образование, учащиеся, ценность*

Abstract. In the scientific article, the essence of the concept of gender and the history of its creation were clarified. Then the contents of gender identity, gender stereotypes, gender role and other values were revealed. The importance of gender education, which can be a positive force in creating gender equality in society, was emphasized. The necessity of preparing future teachers for gender education in schoolchildren during their studies at the university and developing the gender competence of teachers as a part of this preparation was shown. Directions for the formation of gender-related values in schoolchildren are indicated.

Keywords: *gender, school, education, students, value*

Məktəblilər arasında bu və ya digər gender kateqoriyasının formalaşmasına məktəb təhsil sistemi birbaşa təsir göstərir. Bu prosesdə

mühüm amil ibtidai məktəb yaşından başlayaraq təhsil müəssisəsində qazınan təcrübədir. Daxili pedaqoji təcrübənin təhlili göstərir ki, müasir

məktəblər qadınlar və kişilərlə bağlı stereotiplərə əsaslanan sərt gender kimliyinin formalaşmasına yönəlib. Ən sabit fikirlər bunlardır: oğlanların dəqiq elmlər, qızların isə humanitar elmlər üzrə bacarığı; gender əsasında ailə və peşəkar rolların yerinə yetirilməsinə istiqamətlənmə; məktəblilərə və məktəbli qızlara alternativ sosial-psixoloji keyfiyyətlərin aid edilməsi və s.

Genderə əsaslanan stereotiplər genderin özünü həyata keçirməsi, fəaliyyətin təzahürü, özünü tanıma və özünü təsdiq etmə imkanlarını məhdudlaşdırır. Bundan əlavə, məktəbdə "gendersiz pedaqogika" prinsipi fəaliyyət göstərməkdə davam edir və məktəblilərdə gender şəxsiyyətinin formalaşmasına yönəlmiş peşəkar təşkil edilmiş fəaliyyət təcrübəsi praktiki olaraq yoxdur.

Gender mövzuları XX əsrin 80-ci illərinin əvvəllərində Qərbi Avropa ölkələrində, ABŞ və Kanadada elmi dövriyyəyə daxil olmuşdur. Hələ 60-cı illərdə müasir mənada "cins" anlayışı - "müxtəlif cinslərdən olan insanların nisbəti", "cinslərin sosial quruluşu" - naməlum idi və yalnız sözün əsl mənasında müəyyən kateqoriyanı təyin etmək üçün istifadə olunurdu. Bir çox Avropa ölkələrində "gender" anlayışının yeni məna da fəal şəkildə istifadəsi göstərir ki, son onilliklərdə nəinki gender münasibətləri probleminə yenidən baxılır, həmçinin də bu məsələlərlə bağlı yeni və dəyərli araşdırmalar aparılır.

"Gender" anlayışı ingilisdilli elmi ədəbiyyatdan bizə gələn nisbətən yeni bir termdir. Bu konsepsiya kişilər və qadınlar üçün müəyyən sosial-mədəni xüsusiyyətlərin və rolların təyin edilməsi prosesinə aiddir. Bu o deməkdir ki, bizim kişilik və qadınlıq haqqında təsəvvürlərimiz cəmiyyət, fərdlər və mədəniyyət tərəfindən qurulur.

Gender təhsili, xüsusən də həm qızları, həm də oğlanları hədəf alırsa, müasir cəmiyyətdə gender bərabərliyinin yaradılmasında müsbət qüvvə ola bilər. Gender stereotiplərini azaldaraq, gender təhsili uşaqlara kişilərin və qadınların əməkdaşlıq və hörmət ruhunda birgə mövcud olduğu həqiqi vətəndaş bərabərliyinə nail olmağa kömək edir.

Qeyd etdiyimiz kimi, gender sosiallaşmasının ilkin mərhələsi ailənin təsiri ilə formalaşır. Burada gender simmetriyasının da təsiri əsas amil hesab olunur. Yəni ata və ana arasında rol bölgüsü balanslaşdırılmış şəkildə paylanarsa, övladın tərbiyəsi və formalaşması prosesində

həm ata, həm də ana bərabər iştirak edərsə, həmin cinsin gender sosiallaşması normal olur. Lakin bəzən ata çox vaxt işdə olduğu üçün uşaqlara normal zaman ayıra bilmədiyindən gender asimmetriyası yaranır və bu da gender sosiallaşmasına mənfi təsir göstərir. Boşanmış ailələr, atasız böyüdülən uşaqlar bəzən cinsi identiklik problemi ilə üz-üzə qalır. Cinslərin genderoloji sosiallaşmasına zərər vuran amillərdən biri də son dövrlər bəzi Avropa ölkələrində eynicinslilərin nikahları və onların övladlığa uşaq götürməsinə icazə verilməsidir.

Qeyd etdiyimiz kimi, gender identikliyinə üzə çıxmasında mühüm amil ailədir. Patriarxal cəmiyyətin daşıyıcıları olan valideynlər qızlarını daha çox himayə altında saxlayır, oğlanlarına daha çox sərbəstlik verir, onları daha çox iqtisadi baxımdan asılı olmamaq istiqamətində tərbiyə edirlər. Adətən oğlan uşaqlarının üzərinə daha böyük yük qoyularaq, qızları daha itaətkar, utancaq, qorxaq olaraq yetişdirirlər.

Müxtəlif Avropa ölkələrinin məktəblərində aparılan araşdırmalar göstərib ki, oğlanlar sinifdə müəllimlərdən daha çox diqqət alırlar. Sinifdə orta hesabla qızlara oğlanlara nisbətən 20% az vaxt verilir, onlar sinifdə müxtəlif eksperimentlərin nümayiş etdirilməsində daha çox iştirak edirlər, qızlara isə adətən eksperiment üçün protokol yazmaq tapşırılır. Kifayət qədər tədris vəsaiti və ya ləvazimat olmadığı hallarda oğlan uşaqları onları daha çox alır, yeri gəlmişkən, müəllimlər onlardan daha yüksək nəticələr gözləyir, xüsusən də mücərrəd təfəkkür tələb olunan yerlərdə onların işini daha yüksək qiymətləndirirlər.

Şagirdlər nizam-intizamı pozduqda müəllimlərin reaksiyaları da dəyişir. Məlumdur ki, bu mövzuda oğlanlar qızlara nisbətən daha çox problem yaradırlar. Normal şəraitdə belə, tez-tez müəllimlər ilk olaraq şərh verirlər. Bununla belə, məlumdur ki, qızlar tərəfindən törədilən kiçik intizam pozuntuları (məsələn, oturmaqdan qışqırmaq) müəllimlər tərəfindən aktiv şəkildə rədd edilməsinə səbəb olur, halbuki onlar oğlanların eyni hərəkətlərinə sadəcə diqqət yetirməyə bilirlər. Oğlanlar qızlardan daha çox təriflənirlər. Ancaq fərqlər təkcə kəmiyyət baxımından deyil, həm də keyfiyyət parametrlərində mövcuddur.

Birincilər biliklərinə və düzgün cavablarına, ikinciləri itaətkarlığa və çalışqanlıq görə təriflənirlər. Oğlanlar özlərini apara bilmədikləri

üçün, qızlar isə cavablarında səhvlərə görə mühakimə olunurlar. Beləliklə, 4-5-ci siniflərdə aparılmış bir Amerika araşdırmasında, oğlanlar üçün nəzərdə tutulmuş müəllimlərin bütün təşviqlərinin 90%-nin (müsbət rəy) uğurlu intellektual fəaliyyətə görə mükafat olduğu aşkar edilmişdir.

Qızlar bu cür təşviqlərin 80%-dən azını alıblar. İntellektual fəaliyyətdəki uğursuzluqlar üçün mənfi rəy oğlanlar üçün 30%, qızlar üçün isə 75% təşkil edib. Belə ki, müəllimlərin qızlara gizli formada göstərdiyi diqqətin kəmiyyət və keyfiyyəti onların ikinci dərəcəli rollarda olduğunu və sinifdə daha vacib insanların olduğunu başa düşür.

Müəllimlər müxtəlif cinsdən olan şagirdlərin dərslə nail olmasını belə izah edirlər: qızlar - bacarıqsızlıq, oğlanlar - zəhmət və səyin olmaması ilə. Bu fərqlilik vacibdir, çünki qabiliyyətiniz çatışmırsa, gərgin iş və əlavə səy problemi həll etməyəcək. Nəticə etibarlı ilə qızlar işləməyə daha az həvəsləndirilir və statuskvonu təbii qəbul etməyə təşviq olunurlar. Oğlanlar uğur qazanmaq üçün daha çox çalışmağa təşviq edilir.

Müəllimlərin cinslərinə görə fərdi tədris və ünsiyyət üslubunda ciddi fərqlər var. Qadın müəllimlər kişi müəllimlərlə müqayisədə emosiyalarını daha açıq göstərir, nitqləri daha parlaq, daha təxəyyüllü, öz həyatlarından nümunələrlə zəngindir.

Qadınlar daha çox şifahi olmayan ünsiyyət vasitələrindən istifadə edir, münaqişəli situasiyaların həllində daha nəzakətli olurlar ("onlarla istənilən mövzuda ünsiyyət qura bilərsiniz, lakin onlar çox zaman həddən artıq emosional olurlar"; "qadınlar nadir hallarda rəsmi kostyum geyinirlər"; qadın müəllim səmimi ünsiyyətə və şəxsi problemlərin müzakirəsinə daha çox kömək edir", "onların çoxu tələbələrini öz övladları kimi qəbul edirlər, onların tərbiyəsinə cavabdehdir").

Eyni zamanda, qeyri-standart vəziyyətlərdə onlar daha impulsiv və təmkinsizdirlər ("qadın müəllimlər həm xarici görünüşdə, həm də digər cəhətdən "dağıla" bilirlər: çox vaxt bu, onların əhval-ruhiyyəsi, şəxsi və peşəkar problemləri ilə bağlıdır").

Qadın müəllimlər, ümumiyyətlə, tədris prosesinə daha yaradıcı yanaşırlar: onlar daha tez-tez dərslərin strukturunu dəyişir, əyani və-

saitlərdən daha çox istifadə edir, tədris metodlarını daha çevik birləşdirirlər, daha tez-tez inteqrasiya olunmuş dərsləri, dərsləri qeyri-məşğələ şəraitində keçirirlər. Ənənəvi formada "qadın müəllimlər təbii olaraq dünyanı daha incə qavrayışa malikdirlər, buna görə də onu müxtəlif və canlı etmək istəyi peşəkar fəaliyyətdə özünü göstərir"; "qadınlar yaradıcı təfəkkür inkişaf etdirdilər, daha çox bədii ədəbiyyat oxuyurlar. Reallığı ideallaşdırır və buna görə də işdə məktəbdə çox çatışmayan harmoniya əldə etməyə çalışırlar".

Kişilər dərslərin məqsədini daha dəqiq müəyyənləşdirir, tədris materialını və test materiallarını şagirdlərin xüsusiyyətlərinə daha yaxşı uyğunlaşdırırlar. Onlar tarixi hadisələri, elmi faktları və ya hadisələri qiymətləndirməkdə daha obyektiv olurlar "məktəbdə kişilər məktəblilərlə tədqiqat aparmağa, eksperimentlər aparmağa daha çox meyillidirlər ki, bu da tədris materialının daha obyektiv qiymətləndirilməsinə və sübuta yetirilməsinə kömək edir".

Məktəb tələbləri məşqlərin hərtərəfli yerinə yetirilməsinə, təfərrüatların işlənməsinə yönəldilmişdir, tapşırıqlarda yüksək zəhmət və az yaradıcılıq nisbəti var. Bütün bunlar qızları daha əlverişli mövqeyə qoyur, çünki qadınlar adətən yeni, tipik, formal olmayan, lakin çalışqanlıq və hərtərəflilik tələb edən daha yaxşı tapşırıqları yerinə yetirirlər. Tapşırığın ilkin izahı kişi intellektinə xas olan axtarış mərhələsini aradan qaldırır. Problemin həlli prinsipini daha yaxşı başa düşmək və yadda saxlamaq üçün oğlan hər şeyi öz ağı ilə başa düşməlidir.

Müəllimlərin təhsildə gender problemlərinin həllinə göstərdiyi yanaşmadan asılı olaraq, bütün müəllimlər bir neçə qrupa bölünür: biodeterminizm tərəfdarları (13%) cinslər arasındakı fərqlərin bioloji cəhətdən müəyyən edildiyinə inanır və "ideal"ı təsvir edərkən tamamilə fərqli keyfiyyətləri önə çəkirlər. struktur funksionalizm tərəfdarları (40%) oğlan və qızlarda müxtəlif keyfiyyətləri inkişaf etdirməyin zəruri olduğunu iddia edirlər, çünki gələcəkdə onlar cəmiyyətdə müxtəlif funksiyaları yerinə yetirəcəklər;

-20% müəllim "cinsiz pedaqogika"nın tərəfdarıdır, hesab edir ki, oğlan və qızlar arasında təhsildə heç bir fərq yoxdur və olmamalıdır, bu da təhsildə cinslərin bərabərliyini elan edən sovet pedaqogikasının ideyalarına uyğundur;

-gender pedaqogikasının tərəfdarları (19%) müxtəlif cinsdən olan tələbələr arasında fərqləri inkar etmir, tələbələrə fərdi yanaşmaya üstünlük verirlər [6, s. 83].

Gələcək müəllimin məktəblilərin gender təhsilinə hazırlığına aşağıdakılar aid edilə bilər:

1) müəllimin mövzu mövqeyini, onun dəyər sistemləri sistemini, gender təhsili sahəsində bilik, bacarıq və bacarıqlarını müəyyən edən integrativ fərdi təhsil, məktəblilər və peşəkar davranış və fəaliyyət üsulları;

2) beş komponentdə təzahür edən invariant struktura malik iyerarxik təşkil olunmuş üç səviyyəli sistem (psixoloji, elmi-nəzəri və əməliyyat-texnoloji səviyyələri):

- şəxsi (peşəkar əhəmiyyətli şəxsi keyfiyyətlərin məcmusu);

- ehtiyac-motivasiya (gender təhsilinin həyata keçirilməsi üçün peşəkar əhəmiyyətli motivlər sistemi; gələcək müəllimin şəxsiyyətinin və onun peşə fəaliyyətinin tələbələrin gender təhsilinə yönəldilməsi);

- biliklər (məktəbdə gender təhsilinin həyata keçirilməsi üçün zəruri olan psixoloji-pedaqoji, mülki-hüquqi, mədəni biliklər, peşəkar düşüncə və fəaliyyət metodları);

- fəaliyyətə əsaslanan (gələcək müəllimin proyektiv, təşkilatçılıq, konstruktiv bacarıqlarının məcmusu, fərdi yönlü təhsil texnologiyalarına yiyələnmə);

- refleksiv (gender təhsili sahəsində peşəkar fəaliyyətin özünü təhlili və özünüqiymətləndirməsi sahəsində bacarıqlar).

Gender təhsilinin həyata keçirilməsində müəllimin peşə fəaliyyətinə hazırlığının strukturunda bir neçə komponenti müəyyən etməyə imkan verir: psixoloji, elmi-nəzəri, praktiki (əməliyyat-texnoloji).

Psixoloji (şəxsi, dəyər-motivasiya) hazırlığa gələcək müəllimin şəxsiyyətinin məktəbdə gender təhsilinin həyata keçirilməsinə yönəldilməsi, vətəndaşlıq, dözümlülük, məsuliyyət, hərəkətlilik və şagirdin demokratikliyi kimi şəxsi keyfiyyətlərin yüksək səviyyədə inkişafı daxildir.

Gələcək müəllimin məktəblilərin gender təhsilinə hazırlığının psixoloji aspekti peşəkar universitet hazırlığı prosesində formalaşan peşəkar əhəmiyyətli, mürəkkəb şəxsi yeni formalaşmadır. Bu, uzunmüddətli xarakterə və özünəməxsus quruluşa malik olan fərdin sabit psixo-

loji vəziyyətidir ki, bunlara aşağıdakılar daxildir: pedaqoji fəaliyyətə müsbət münasibət, xarakter xüsusiyyətləri, qabiliyyətlər, motivasiya və peşə tələblərinə adekvat olan şəxsiyyətyönlü.

Gələcək müəllimin məktəblilərin gender təhsilinə psixoloji hazırlığının əsasını şagirdin gender mədəniyyəti təşkil edir ki, bu da gələcək müəllimin vətəndaş, işçi, ailə başçısı, istehlakçı və eyni zamanda müəyyən hüquq və azadlıqların daşıyıcısı kimi hüquq və vəzifələrini dərk etməsi kimi başa düşülür.

Məhz gələcək müəllimin gender mədəniyyəti məktəblilərdə gender təhsili sahəsində fəaliyyətə müsbət münasibət yaradır ki, bu da müəllimin peşə səriştəsini təşkil edən bilik və bacarıqlar sistemini uğurla mənimsəməsinin ilkin şərti olur. Bu sahədə və cəmiyyətin demokratik sivil dəyərlərini (gender bərabərliyi, anti-seksizm, gender həssaslığı və s.) şagirdlər üçün şəxsi əhəmiyyət kəsb edən dəyərlərə çevirir.

Elmi-nəzəri hazırlıq dedikdə fəlsəfə, tarix, iqtisadiyyat, dövlət və hüquq nəzəriyyəsi, mədəniyyətşünaslıq, politologiya, sosiologiya, pedaqogika və s. üzrə elmi biliklər məcmusu başa düşülür; gələcək müəllimin hüquqi və mədəniyyətlərarası savadlılığı. O, sosial və humanitar elmlər sahəsində psixoloji, pedaqoji və xüsusi (mövzu) biliklərlə məhdudlaşmır.

Elmi-nəzəri hazırlıq öz təzahürünü müəllimin maddi fəaliyyətində tapır, buna görə də onun meyar göstəriciləri analitik, proqnozlaşdırma, proyektiv və əks etdirmə bacarıqlarıdır.

Praktiki (əməliyyat-texnoloji) hazırlıq gələcək müəllimin məktəblilərin gender tərbiyəsi sahəsində pedaqoji fəaliyyətlərin layihələndirilməsi bacarıqlarını, şəxsiyyətyönlü texnologiyalara, genderin formalaşdırılması imkanlarını nəzərə alaraq şagirdlərin tərbiyəsinin fəal forma və metodlarına yiyələnməsini ifadə edir.

Müəllimin əməliyyat və texnoloji hazırlığı xarici (mövzu) bacarıqlarda, yəni müşahidə edilə bilən hərəkətlərdə - təşkilatçılıq və ünsiyyət bacarıqlarında ifadə olunur. Onun formalaşmasının meyar göstəriciləri təşkilatçılıq qabiliyyətləri (səfərbərlik, məlumatlandırma, inkişaf, istiqamətləndirmə), pedaqoji ünsiyyət bacarıqları və pedaqoji texnika bacarıqlarıdır.

Elmi-nəzəri və əməliyyat-texnoloji hazırlıq gender təhsili sahəsində peşəkar səriştəni

formalaşdırır - müəllimin gender səriştəsini nəzərdə tutur ki, bu da aşağıdakıları nəzərdə tutur:

- sonuncunun "gender" anlayışının bir sıra psixososial və sosial-mədəni xüsusiyyətləri əhatə etdiyini bilməsi;

- müəllimin cəmiyyətdə kişi və qadınların məqsədləri, onların statusu, funksiyaları və münasibətləri haqqında anlayışı;

- müəllimin müəyyən bir cinsin nümayəndəsi kimi fəaliyyətini tənqidi təhlil etmək bacarığı inkişaf etmişdir;

- tədris prosesinin subyektlərinin gender xüsusiyyətləri və gender pedaqogikasının digər aspektləri haqqında biliklər.

Müəllimin gender kompetensiyasının strukturunda bir neçə komponent fərqləndirilir:

- gender pedaqogikasının və psixologiyasının müxtəlif məsələləri üzrə bilikləri, məsələn, uşaqların tərbiyəsi və sosiallaşmasının yaş və gender xüsusiyyətləri haqqında bilikləri özündə cəmləşdirən məzmunlu;

- kişi və qadınların cəmiyyətdəki mövqeyi, "gizli" kurikulum anlayışı və s. haqqında fikirlər;

- müxtəlif gender problemlərinə inkişaf etmiş şəxsi münasibəti, bu məsələlərdə öz mövqeyinin mövcudluğunu, peşəkar mühakimələrin və pedaqoji fəaliyyətlərin təhlili və özünü qiymətləndirməsi əsasında daim özünü təkmilləşdirmək istəyini nəzərdə tutan əks etdirən;

- gələcək nəslin gender sosiallaşması prosesini idarə etmək bacarığı, təhsilin müxtəlif gender aspektlərini tanımaqla yanaşı, həm də

onlara təsir göstərmək, müvafiq təşkilati və pedaqoji şərait yaratmaq bacarığı ilə təmsil olunan fəaliyyətə əsaslanan; gender bərabərliyi ideyaları əsasında təhsil prosesini təşkil etmək.

Müəllimin gender səriştəsi onun uşağın psixofizioloji və fərdi xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq, gender şəxsiyyətinə (uşağın gələcək kişi olmaq kimi psixoloji hissi) diqqət yetirməklə, uşaqların fəaliyyətinin idarə edilməsinin təşkilati, psixoloji, pedaqoji və didaktik aspektlərini mənimsəməsini nəzərdə tutur.

Problemin aktuallığı. Gender, gender bərabərliyi yeni dünyagörüşü, yeni düşüncə tərzidir, ənənələrin yenidən dərk deməkdir. Milli özünəməxsusluğu, şəraiti nəzərə almaqla hər bir cinsin kişi və qadının özünəməxsus stereotiplərinə, davranış formalarına həssaslıqla, ümumiyyətlə baza dəyərlərinə hörmətlə yanaşaraq təhsil müəssisələrində səmərəli şəkildə genderin təbliğatını aparmaq, əlverişli metodları, üsul və qaydaları tətbiq edərək təhsilin genderləşməsini həyata keçirmək lazımdır.

Problemin yeniliyi. Müasir təlim-tərbiyə prosesinin humanist əsası kimi "pedaqogikada gender yanaşması", fərdin sosial şərtləndirilmiş hərtərəfli inkişafının əsas komponenti kimi "gender identikliyi" anlayışları aydınlaşdırılıb.

Problemin praktik əhəmiyyəti. Tədqiqatın nəticələri digər təhsil müəssisələrində kiçik məktəblilərin gender şəxsiyyətinin məqsədyönlü, peşəkar şəkildə təşkil edilməsi üçün praktiki əsas ola bilər. Təhsil prosesinə gender yanaşmasının tətbiqi onu ibtidai sinif şagirdinin vahid şəxsiyyətinin inkişafında cəmiyyətin yeni məqsədlərinə yönəldir ki, bu da bizə ənənəvi "cinsiz" yanaşmaya yenidən baxmağa imkan verir.

Ədəbiyyat:

1. Ağayeva, K. Təhsil və gender problemləri. Təhsildə gender problemləri // Ulu öndər Heydər Əliyevin əziz xatirəsinə həsr edilmiş Beynəlxalq Elmi Konfransın materialları, – Bakı: – 2 dekabr, 2014, – s.15-19
2. Azərbaycanda qadın məsələsi (XX əsrin 90-cı illərindən bu günə qədər). – Bakı, "Təknur", – 2012, – 385 s.
3. Quluzadə, Z. Keçid dövründə respublikada gender və qadın problemləri // "Gender: qadın probleminin yeni mərhələsi". – Bakı, – 1998, – 149 s.
4. Mollayeva, E. Pedaqoji kadr hazırlığının gender aspektləri / E. Mollayeva. – Bakı: Elm və təhsil, – 2021. – 430 s.
5. Nəzirova, N. Dərs vəsaitlərində gender bərabərliyi: Azərbaycan nümunəsi. N. Nəzirova, A. Məhərrəmov, Z. Əmiraslanova // Azərbaycan məktəbi, – Bakı: – 2022. № 4, – s.25-33.
6. Eşel E. Kadın ve Erkek Beyninin Farklılıkları. Klinik Psikofarmakoloji Bülteni, 15, – 2005, – 138-152.
7. Rahimov İlham. Suç ve ceza. Tercüme edən ve yayıma hazırlayan Tuğrul Veli. – İstanbul: İmak OBYS, – 2014, – 354 s.

E-mail: balayeva52@mail.ru
Redaksiyaya daxil olub: 05.09.2024.